

ORGANUL

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu prè Gratiosa invoientia.

Sambata

Nr. XVI.

19 Apr. 1847

TRANSILVANIA.

Zlatna. D. Georgiu Angyal pan'acum an-
taiulu secretariu la Scaunulu baiescu se denumi
de Asesor de Camara totu acolo.

CLUSIU, 10: 22 Apr. In Sied. XLIX, Exc.
sa Comitete J. Nemes presidentele deputatiunei
tramise la Viena spre salutarea Exc. sale Can-
celariului de Curte intre vii aclamatiumi, dede
reportu despre acesta prea onorifica comisiune,
intre care aduse si aceea, ca Deputatiunea fu in-
credentiata despre crescatori'a Maiestatei sale ple-
care catra Transilvania si prea Inalt'a multiemi-
re cu ostenele Dietei tierei.

—Totu atunci, luându-se la desbatere al 10le pro-
iectu de lege ce suna: despre esirea si me-
narea afara a coloniloru, si stădein 14 §§,
se acceptă in cea mai mare parte, unii §§ totusi
au modificanduse dupa propusetiunea Deputatului
Humedorei, au lapedanduse, au neluanduse inain-
te, precum urmeza:

§ 1. Cum ca esirea totudeauna va se fia la
S. Georgiu; ér' inscirirea nu se au determinatu in-
ca candu se fia.

§ 2, 4. Cum ca voituriulu a esi nu e indeto-
ritu a pune pre altulu in locusi,—cumca fii si fa-
mili'a colonului fara nici o inscirire potu se ésa
depre loculu domnescu, ér' dilerii, ce au vre un
beneficiu dela domnulu pam., potu ori candu se
ésa, numai facundu destulu indetoririloru sale,—
si cumca deca domnulu pam. nu ar voi se dé co-
lonului carte de libertate, judele nobililoru sei o
dé fara plata, precum si atestatulu de facut'a in-
scirire.

§ 3. Cum ca semenaturile de tomn'a depre
mosii sunt ale colonului esitoriu, ér' unde totu
intru o calcatura se sémena si de tomna si de
primavéra, numai semenaturile de in giümetate-
calcatur'a voru fi a lui.

§ 5. Cumca colonulu avendu dereptulu de a-
si vende folosenti'a mosiei precum si superedifi-
catele cu imbunatatirile, candu nu ar voi a traí
cu acestu dereptu, domnulu pam. nu e detoriu
ai platí superedificatele si imbunatatirile. Er' dé-
ca domnulu pam. ori pentru detorii, ori restantii
ar avé pretensiuni asupr'a colonului esitoriu, su-
peredificatele si imbunatatirile si atunci numai
cu acelu pretiu se se cuprinda pentru domnulu
pam., cu care le va luá pre sine urmatoriulu co-
lonu.

§ 6 si 7, despre judecare pentru diferentie-

le ce se aru nasce intre domnu si colonu cu o-
casiunea esirei, si facundele intru aceea spese,
nu se luara la socotela.

§ 8. Domnulu pam. numai la templarile ur-
matorie pote se mene afara pre colonu: a) la templa-
rea atensa in Decr. trip. I, tit. 40, candu adeca
la impartire intre frati, va trebui a se cuprinde
un locu colonial spre redicarea de curte domne-
sca;—b) candu colonulu nu ar mai fi in stare de
a portá indetoririle colonicale; ci candu ast'a nu
dein culp'a lui se ar templá, domnulu pam. e de-
toriu ai dá restempu de un anu spre asi indre-
ptá starea;—c) candu colonulu pentru nesupune-
reai se ar judecá pre calea urbariale meritandu
a se scote,—d) candu colonulu se ar affá in esce-
suri periculose pentru comunitate, seau fiendu in
prinsore nu se ar ingrigí de servitiulu indetora-
tu pe acelu tempu cu cuvenentia.

§ 9 si 10, despre modalitatile de ascote pe
colonu, se lapedara.

§ 11. Cumca, deca colonulu esitoriu pana la
25 febr. si au vendutu ale sale, deintr' asta su-
ma se se traga afara sum'a pretensiuniloru domne-
sci,—ér' de nu leau vendutu pan'atunci, judetiu-
lu colonial mai dein giosu, la provocarea dom-
nului pam., va insciantia licitare publica celu
multu pan'la 20 Mart., dein care apoi asemenea
se voru trage cele pretinse.

§ 12, despre modalitatea platirei superedifi-
catelor colonului, candu ar trebni se se scota du-
pa tienerea Decr. trip. I, tit. 40.

§ 13, despre impiedecarea cautarei dreptu-
lui vre unei parti in acestu obiectu,—se lapedá.

§ 14. Cumca colonulu, carele dupa impleni-
rea conditiuniloru nu ar voi se esa, afara de in-
torcerea speselor inca cu 24 fl. pedepsinduse se
se scotia,—ér' acelu punctu, dupa carele si domnulu
pam., celu ce nu ar lasá pe colonu se esa dupa
implenirea conditiuniloru, se se pedepsésca, de si
s'au recunoscutu prein Presidentele de dereptu,
nu se acceptá. In urma in catu pentru ciganii
de laie, se concludu: cumca pana sunt vagabundi,
se nu se suferia nici cortu asi pune nici vite asi
pasce nicairi, ér' cei asiediati si cu mosia, intog-
m'a se se socotesca cu ceilalti coloni.

PRINCIPATELE ROMANESCI.

BUCURESCI, 1: 12 Apr. Dupa insciantiare
oficiosa de la suprem'a directiune a Politiei, da-

mnele suferite in case, besereci, bolte etc. se afla precum urmeza:

In vapséua rosia.

Case de locuentia	130
Bolte cu contignat.	354
— fara contign.	713
Hanuri, - - - - -	10
Besereci, - - - - -	7
Locuente in hanuri - - - -	166
	1380

In vapséua négra.

Case cu contignat. - - - -	31
Case fara contignat. - - - -	359
Bolte — — — —	75
Besereci - - - - -	5
	470
Case si locuente, - - - -	686
Bolte negutiát. - - - -	1142
Hanuri - - - - -	10
Besereci - - - - -	12
	1850

Bucuresci, 5: 17. Dupa alta inscientiare oficioasa, numarul nefericitilor, ce arsera in acela focu complitu, e de 15 persoane, anume 7 femei, 4 prunci, si 4 barbati, intre carii si dragomanulu Consulatului grecescu, carele pan'asi culege cate ceva se scape, fu incungiuuratu de focu, si perit. Consulele grecescu inca numai cu viatia si famili'a scapá ér' celu britanicu, catra a caruia residentia focusi luase drumulu, remase neatinsu. Episcopulu R. Catolicu D. Molajoni dein Claustrulu ce arse cu besereca, cu aparamente cu totu, se retrase la Cioplea, un satu aproape de Bucuresci, unde se afla un misionariu si o besereca r. catolica. Paroculu, si Guardianulu locuescu in cas'a c. r. Agentii, unde sesi tiene cultulu beserecescu, ceilalti patru franciscani sunt asediati la familii r. catolice.— Colectele si ajutorentiele pentru damnificati, in tier'a rom. sunt intr'adeveru de o generositate si insufletire caria nu ise afla parechia in analele omenirei. Románii adevérira prein aloru amore fratiesca, cá sunt un'a in dile de infortunii, si ca in ánim'a loru reside o nobilitate omogenea cu a ori caruia poporu de in Europa, si pre care numai ur'a si invidia potu se o despretiuesca. D. I. Bibesculu fratele Principelui si gubernatoriulu Romaniei de giosu, pucine dile dupa ardere tramise 2000 galbini imperatesci cu acea insemnare:, cum ca ast'a e numai „inceputulu colectei deschise de in colo de Oltu, „si ca acést'a setramite cu atat'a mai incurundu, „cu catu se scie, ca ajutoriulu curundu e ca un „indoitu ajutoriu.— In 31 Mart. si 2 Apr. se dederá in teatru representatiuni de catra societatea germana si romanescá intru beneficiulu acelor'asi damnificati.— In Jasi, afara de persoanele suscrise si memorate in Nr. trecutú, pana la 6 Apr. se mai suscrisera altele 13, cu o suma de 14,160 lei. (Dupa Buk. Z., Alb. R. etc.)

De intru un oficiu Domnescu catre departamentulu de in launtru:, In urm'a chibzuirii ce am facutu cu Prea S. sa parintele Metropolitulu si cu suatulu nostru extraordinar, poroncimu ase dá dein casele obscesci urmatoriele sume, inse:

Mitropolia si Episcopiile apatra parte de in venitululu loru pe anu, lei - - - 500,000

Cas'a centrala, tota sum'a ce remane disponibile pe curgatoriulu anu. — —	200,000
Munastirile inchinate, indoita dieciué'fa de in venitululu loru pe curgatoriulu anu, afara de monast. S. Georgiu-nou,	700,000
Cas'a Viestieriei dein paragrafulu reservei	300,000
Léf'a pe oluna a tuturoru amplotiloru civili si militari, dela 300 lei in susu,	300,000
Dein rezerv'a Caseloru Magistraturiloru tuturoru orasieloru Principatului,	180,000
	2,200,000.

Aceste sume se voru stringe catu mai in graba la cas'a viestieriei, spre ase impartii impreuna cu cele ce se voru stringe dein osebite ajutore. Subscriptiile se voru primí in Capitala, pentru partea boeresca de catra DD. Logofetii Manuil Baleanulu, J. Filipesculu si Cluciarulu S. Marcovici. Er' pentru partea negutiatoresca de Cluciarulu Opreanu, Hillel Manoch, Pitar M. Califaru, Cerlenti, Xanto, J. Germani. In Valachia mica se insarcinéza a ingrigi despre acést'a prea iubitulu nostru frate Logof. J. Bibesculu, prein intielegere cu carmuitorii aceloru judetia.“

A N G L I A.

Ministrulu bataiei Fox Maule in dilele dein urma ale sesiunei de inainte de Pasci propuse o mesura foarte momentosa pentru restringerea timpului de servitiu, care cu tota opusetiunea trecu prein comisiunea Camarei Comuniloru. Ministrulu, candu-cu intruducerea acestui bilu, descoperi unele amerunturi triste asupr'a modru-lui de a prinde soldati; elu-lu numi cu anima deschisa sistema de insielatiune oficiale, pentru care pedepsa cu sbiciu e o consecuentia neaparata. Modruulu prinderii de astadi in Anglia e totu acel'a, carele in Germania era in tota florea lui pe tempulu bataiei de siepte ani (1756)., Otiosii si tenerii predati, dise ministrulu, urmeza acci maxime: ultima spes miles, si se lasa ase prinde, unii ca se-si pota continuá otiositatea in carea s'au inamoratu, macar' pentru o mare parte adilei, altii ca sescape de urmarile levitatei sale. Un teneru predatu se inscientieza la prindatoriu cá se scape de vre o rusine momentana, si cu aceste duóc clase de recrute se au incheiatu tota prenderea la militia da buna voie. Tote celelalte prinderi se realizeza au prein coruptiune au prein adamanirea oficiariloru prendiatori, au intru ostare a recruteloru, in care sunt afara de tota imputarea, imbetandui, ori aducundule femei blastemate etc. Bani a mana sunt numai la aretare, si recrutulu nuí capeta mai nici o data a mana, si chiaru asta insielatiune e, care le face togm'a dela inceputu uritu servitiulu. Urmareae, ca tenerulu soldatu, plinu dedurere, cá intru un minutu neferice de ne'mputatiune siau vendutu fericirea si libertatea pentru tota viati'a, de acia prea desu desertéza cá numai de catu ér' se se reduca la pr'nsória si máti'a cea cu nóue code.“ La care adaugé o foia de in London:, Si acesta nedereptate immoralé si demoralizatoria nu numai se sufere ci si intr'adensu se manupuleza dein partea acelu guberniu,, crestinescu“, ce prescrie dile de penitentia si de ajutoru. (Se scie ca o mare parte a jurnaleloru anglesci siau batutu

jocu de ajunulu prescris de Guberniu pe 24 Mart. ci carele cu tote aceste fū forte strinsu tienutu in tota Anglia, asia catu un Lord se planse in Parlamentu, cā trecundu in acea prein o cetate de in Cornwallis nu afla nici macar' obucatura de pane ori de carne; „cu atātu mai virtosu va fi trebuitu se ajune si domni'a lui“, respunse altu Lord intre risuri). Sistem'a de recrutire de acum, d. ce mai incolo acelasi jurnal, e fundamentulu agiunetate derelele starei militareci, si aduce cu sine lips'a nencongiurata ce cu atat'a succesu si de atatea ori se aplecā asupr'a restringerei pedepsei corporale. Omulu eece mai mare parte a ceea celu face Statulu si legile, deci dēca guberniulu si-aduna sierbitorii sei intrarmati cu minciuni si imbetare, si apoi inchēia contractulu cu insielatiune, pe dreptate nu pote asteptā, cā acesti omeni asia tractati se devina mustre de omenia, trezia si sentiementu inaltu morale. Scrierile oficiose alui Wellington sunt pline de mustrari si plansori asupr'a imoralitateri soldatiloru anglesci; ci aceste locuri ei le citeza numai arare ori, cā ci nu sunt prea lingusitorie truŃiei nationale. Pan'a stadi dicitu Ispanii, intielegundu asalturile dela San Sebastian si Ciudad Rodrigo, cum ca confederatii anglesci in Spania se purtara mai hotiesce, selbatecesce si mai dobitoecesce decatu inimicii francesci. Ducele de Wellington mai de multe ori vorbesce de trupele sale in termini, ce mai bine se ara cuveni unei insociri de telhari decatu ostei unei natiuni civilisate, etc.

ANGLIA si GRECIA.

PARIS, 5 Apr. st. n. De vreo cateva dile se latiesce o rumore, ce e mai curiosa, seau mai bine dicundu escentrica, de catu se afle crediamentu la omeni cu mintea asiediata. Se dice adeca, cum ca Cabinetulu britanicu ar fi tramesu mandatu Admiralelui dein statiunea mediteranea, cā se se adune o flota anglesca inaintea portulu Pireu (dela Atena), si la templarea candu la requisitiunea Legatulu anglescu dein Grecia Sir E. Lyons guberniulu grecescu nu se ar plecā a plati restulu interesurielor dein detori'a grecesca, atat'a barbatime se scota afara in Grecia, cata ar fi de lipsa spre a sequestrā Cassele publice de in Aten'a. Ei dar', adauge corespondentele, o asemenea espeditiune nu multu se ar destinge de o espeditiune rapitoria formale, si prein care Anglia se ar espune pericolulu, de a fi notata prein cuventulu a tota Europa. Inse trecerea de la vorbe nesocotite la fapte asemenea nu e asia rara, catu cineva se pota fi de totu fara grige pentru acesta rumore.

ANCONA, 5 Apr. st. n. O noua furtuna se pare a se radica, nu se scie spre stricarea Greciei, ori a Turciei. Sir E. Lyons, acestu partisanu pasionatu, cāpeta a mana o amenitiatoria, periculosa arma: flot'a adeca anglesca, ce se ordonā la portulu Pireu. Ce va se face elu cu ea? Ce pretensiuni va se spriginesca? Ce scopuri se ajunga? Au nu scie elu, ca numai aretarea unei poteri socotite de inimica la tiermurii grecesci pote se aprinda un focu universale? Noi nu ne indoimu, adauge corespondentele, ca Sir E. Lyons, L. Palmerston, Anglia, prein asta petrundiatoria demastraresi cau o infricosiata responsabilitate pre capetele sale.

GRECIA-TURCIA.

ANCONA, 5 Apr. Dupa cele mai noue sciiri de in Grecia, D. Colletti tramise la demandarea Maiest. sale Regelui Otto o scrisore catra Serenitatea sa Cancelariulu Statulu Austriei, in care nobilelui Principe se marturisesce multiemit'a regelui pentru suaturile impartasite in diferenti'a greco-turcesca, adauguenduse rugamentulu, ca Serenitatea sa de aci inainte se binevoiesca a impartasi guberniulu grecescu intieleptele si salutarele sale suaturi, si nici o data se nusi retraga ajutorulu seu celu putinciosu. Scrisori'a ministrulu e pre drumu catra Vienna, unde pana la 5 au 6 ale acestia va se ajunga.

Ancona, 8 Apr. st. n. Orumore subitanea se latiesce, cum ca si o flota francesca comandata de Principele de Joinville eplecata catra Pireu. O flota anglesca si francesca in facia, si fiascecare alte interese aparandu cea francesca inca subtu comand'a unui teneru, vividu comandante, si a caruia semtiemente si dealmintrea sunt cunoscute! Ei dar' plecarea unei flote dein portulu dela Toulon la 6 Apr. in totu minutulu se asteptā.

Constantinopoli, 18: 30 Mart. Posti'a nu aduse nemica asicatoriu, sicu tota tramitearea notelor de pace catra Viena, Port'a nusi retrase ultimatulu. Cu 1 Apr. incetara tote relatiunile diplomatice intre Porta si Grecia. Rumorea de apropiarea unei flote anglesci catra Pireu, de contragerea de mari osti turcesci catra marginile Greciei, de indoit'a activitate in arsenalulu dein Constantinopoli si de poteroze intrige asupr'a marelui Vezir, aduse pre toti in spaima. Legatulu francescu propuse, ca un jude se se alega intre Grecia si Porta in persona a unui monarhu, invoinduse la acest'a si ai Austriei si Prasiiei, er' celu rusescu si anglescu respundiendu cā voru mai antaiu a asteptā instructiuni. Resid-Pasia insusi nu acceptā acesta propusitiune, dechiarādu: ca Port'a, chiaru si tote poterile se ise opuna, va trebui a lucrā, cei edetori'a. Tote dau ocaziune de ase teme, cā ruptur'a e aproape.

Aten'a 2 Apr. st. n. In portulu Pireu inainte cu 3 dile sosira trei corabii de linia anglesci: Albion Bayard si Rodney, de odata si o corveta neapolitana de bataia, si se asteptā si o escadra francesca supu comand'a principelui de Joinville. (W. Zeit.)

GERMANIA.

BERLIN, 11 Apr. st. n. Adi la media-di se tienu deschiderea Dietei impreunate in sala alba a Castelulu regiu intogn'a dopa programa. M. Sa regelē, inca pre calea dela Catedrale catra Castelu insocitu de jubululu poporulu, la intrarea in sala fū cuprinsu de Statuti cu un Vivatu triplicatu. M. Sa rosti apoi un cuventu de tron, in care de insemnatu sunt cuventele: „Nobililoru Domni si credentiose Statuti! Me sentiun dein launtru indemnatu la acea dechiarare solene, cā nu este potere pre pamentu, caruia sei succēda a me misicā, cā relatiunea firesca intre principe si poporu, ce togm'a la noi prein adeverulu dein launtru al ei asia poterosa se facu, se o scimbu intr'alt'a conventionale, constitutionale, si cā acum si nici odata nu voiu suferi, cā intre Damnedieu in ceru si intre acestu pamentu se se varasca o foia scrisa ca o al-

ta prevedentia, cá ea cu paragrafi ei se ne guberneze si se cuprinda locul vechi si santei libertati. Intre noi se fla adevorul etc.“

P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

XIV.

Altu obiectu de multu interesu pentru filologii straini, ce s'au umilitu ase ocupá cu cercetari asupr'a limbei rom. si a originei ei, e articolulu si acea natura a lui distincta de a celoru dein celelalte limbe romanice, ca nu inaintea ci inapoi a numeloru romanesci se pune.

Renunitulu filologu schiau Kopitar, cunoscutu romaniloru dein certele literarie cu fericitul P. Maior, erá plecatu a crede si a sutiené, cá romanii acésta datina a loru, in traiulu cu articlii, l'au impromutatu dela vechii Traci seau Ilyri, a caror'a remasitie nestramutate aru fi Arnautii séu Albanesii de astadi, ér' romanii numai nepotii loru romaniti; cu tote cá recunoscce, cum ca postpunerea articolulu dupa nume se mai afla adi si la Baschi, *) vechii nepotii a vechiloru Galli, a caror'a terminu in Italia erá fluviulu Rubicon preste Ravena (Gallia Cisalpina), precum si la Scandinavi stranepotii Gotiloru, totu elemente poteroase; de in care ar avé se urmeze, cá romanii acesta natura au impromutat'o au dela Traci, intre carii locuira preste Dunere si dein carii lis'ar trage originea, au dela Galli ce locuia Italia de catra resaritu si asia mai aproape de pamentulu romanescu, ce ore candu se intendea pana la Istria in vecinatatea Galliei Transpadane, au dela Goti cu carii avura acelesi locuente in Mesia, Tracia etc.—Curiosu lucru si unicu in tota istoria si alesu intru a romaniloru lucrata de straini, ca nici macar' o palma de locu, nici macar' catu e negru suptu unghia, romanului nuise lasa propriu, al seu, ci totu e impromutatu dela altii, totu ce are trebue se aiba de la alte popora, fia si maitinere, mai barbabe, nu face nemica. Ci se ne intorcemu la articlii limbeloru mai susu atense, cu carii ai nostri in natur'a de ai postpune atat'a sémena, catu trebue sei fimu impromutatu dela careva, de ar vre si Dumnedicu.

Cu Scandinavii nendoitu nu avura romanii de a face nici odata, cá duoa popora departate unulu de altulu ca resaritul de apusu, de nu cumva singuru prein midiu-locirea Gotiloru incependu dela seclulu al III. Ei dar' Gothii nu punu articolulu dupa ci inainte de nume, ca si alti germani; despre care nu mai avem a disputá, cetesca cine pote si vrea versiunea gotica si alte remasitie dein asta limba, si gramaticele ei seau cea de noi mai susu atinsa, si se va invinge.—Noi am vediutu si mai susu, cá filologiloru germani le place, multe ce se afla astadi in limbele romanice asemenea, ale derivá dein cele germanice, asia si D. Kopitar dice (p. 85): cá tote aceste limbi, ispanic'a, portugalic'a, cea francésca inca si italic'a, luara articlii dupa forma germana cam la patru sute dupa Augustu. Aici putereamu si noi intrebá: dar' romanii candu au lu-

atu articlii dupa germani? Si deca iau l'atu dupa Goti pe un tempu cu celelalte limbe romanice, cum pote fi cá noi totusi nu punemu articlii inainte ca Gotii, ci inapoi ca Bulgarii si Scipetarii? Deintr'asta ar urmá, cá am urmatu si n'am urmatu pre germanii-Goti, ce forte multu micioréza totu edificiulu ipoteseloru germanice despre articli si alte imprumutari germano-romanice.

Cu Gallii au Celtii, dela carii si numele, se pare unoru invetiati *), cá l'amu avé la alte popore (Wlach), si a caror'a intendere prein Italia pana la Istria o amu atinsu, nu scimu de sunt totu de o limba Baschii de astadi in Biscaia si Navarra,—ci de e asia si romanii au ceva dein sangele si limb'a Galliloru, la tota intemplantarea ei au natur'a articolulu seu comune cu a unui poporu macar' in parte italicu. Cei ce se intereséza, precum scimu, intru cercetari asupr'a afinitatei nostre cu Gallii, voru fi in stare pote mai in urma a ne luminá mai multu intru intrebari de acesta natura, ce e adevorul si ce nu.

Remanu Albanesii seau Arnautii, pentru carii D. Kopitar atat'a se entusiasza, cáni crede remasitiile vechiloru Traci locuitori ore candu in tota Tracia, Macedonia, Thesalia, Mesia, Epiru etc., de in carii inse dupa cuprenderea pre inceputulu a cestoru provincie prein Romani, a) unii se au trasu la munti, unde si-au pazitu intrega libertatea si limb'a adeca scipetariide astadi,—ér' b) altii depre siesuri prein domni'a romaniloru, vecinatatea si amestecarea cu colonii romane-italice, siau pierdutu si numele si limb'a, inse asia catu si latin'a, ce erá limb'a colonieloru romane, inca suferi oreactiune dein partea limbei tracice, precum esi postpunerea articliloru, si asia dede origine limbei romanesci.

Cum ca limb'a rom. in Mesia, Tracia etc., va fi fostu intrudusa inca inainte de descascarea Romaniloru in Dacia, si dupa parerea nostra e prea aproape de adevoru, numai cu acea pucina diferentia, cá noi nu suntemu in parerea, cá ea se ar fi nascutu in provinciile orientale, nici dein latin'a clasica, ci cá e cu multu mai vechia. Nici acea vremu au potemu negá, cá limb'a rom. firesce pretutindinea au suferitu influentia dein partea limbeloru invecinate,—ci nu e indoela, cá si ea au datu inapoi cu interesu impromutul influentiei susceptute dein limbile straine. Limb'a elinesca a imperiulu bizantin, cea grecesca de astadi, cea bulgara scrbesca, cea unguresca, inca si cea albanese, tote au cate ceva nu numai dein latin'a ci chiaru si dein cea romanescu.

Mai alesu, incatu pentru cea Bulgara, mari invetiati a Schiailoru, DD. Kopitar si Schafarik, **) recunoscce cá influentia a limbei rom. intr'ins'a fu atatu de mare, catu o astrinse asi face si ea articli, singura dein tote dialectele schiavesci, si ai postpune ca si romanii. Si deca romanii impusera articli limbei bulgarice, este de ase crede, cá loru liau impusu limba tracica? vomu vedé.

*) Schafarik's Slavische Alterth. I B. p. 237: „Obwohl nun die Slawen gleich den Deutschen unter den Wlachen lediglich Völker keltischen Stammes verstanden, etc.“

**) Kopitar I. c. apriatu, Schafarik I. c. II B. p. 237 mai intunecat.

*) Wien. Jahrb. d. Liter. 46 B. p. 86.

S U P L E M E N T U.

De in „Istori'a Girondistiloru“
de A. de LAMARTINE.

XVI.

(Urmare)

Intr'aceea Regele, Regin'a, principes'a Elisabeth si pruncii repausara cateva minute, imbracati de totu, in camerele casei D-lui Sausse, la murmurarea amenitiatoria a pasiloru si a bocoloru poporului care pe totu minutulu se multia subtu ferestrele loru. Acest'a era starea lucrurilor in Varenes. la siepte ore demaneti'a. Regina n'a dormitu. Tote pasiunile, de femeia, de mama, de regina, man'a, spaim'a, desperarea, lucrara cu atatu assaltu in anim'a ei, catu perui ser'a blonduse albi pe demanetia.

XVII.

In Paris un misteriu profundu acoperea departarea Regelui. D. La Fayette care a venitu de doue orila Tuilerii spre a se asigura chiaru cu ochii sei de esecutiunea severa a ordinelor sale, a esitu de acolo in urma, la mediulu noptei, convinsu forte ca acesti muri cu fidelitate pazescu pennulu poporului. Numai la siepte ore demaneti'a in 21 juniu fu, candu persoanele domestice a castelului intrandu la Rege si la Regina, aflara ca paturile sunt neatense, apartamentele gole, si respandira mirare si terore intra gardele palatiului.

Intre aceea se descépta Parisulu. Rumorea esita dein castelu se respandi in tote patrariele vecine si cu incetulu si prein suburbii. Se vorbeau numai cuventele sinistre: Regele s'a departatu. Nu se induplecau a le crede. Se duceau cu gramad'a la castelu ca se se asigureze, intrebau gardele, injuran pe tradatori, credeau ca pasiescu preste un complotu gat'a de a erumpe. Numele D-lui de La Fayette pe tote buzele curea cu imprecatiuni: „Stupidu este elu? complice este elu? Cum se intempla scaparea ataroru persone regale prein atat'a inpregiurime, usitie, atatia vegietori, potutus'a aceea implini fara coniventia?“ Sparsera portile spre a visita apartamentele. Poporulu a petrnsu acolo prein tote secretele. Impartitu intre stupore si insultu, ei-si resbuna asupra obiectelor ne'nsufletite de indelungulu respectu, ce purtase elu catra aste locuentie. Elu trecea dein terore in batjocorire. Se descati'a o imagine a Regelui dein camar'a de culcatu, si ca pe o unelta de vendiare o spendiurara pe port'a castelului. Una venditoria de fructuri lu'a patulu Reginei cá in acel'a se vendia cerasie, dicundu: acum e rendulu natiunei cá se si-petrea. Cu o boneta—cépsa—a Reginei voira a infrumsetia pe o fia juna, ea striga ca-i se ar spurca fruntea cu aceea, si o calca in petiore cu indignatiune si nepasare. Intrara in cabinetulu de studii al junei delfinu: poporulu se frageiti si respecta cartile, mapele, instrumentele de lucrare a Rege-infantelui. Plateele, piatale publice erau incarcate de multime. Gardele natiunale se adunara, tamburii bateau rappelu, tunulu de alarmu tuná dein minutu in minutu. Omenii cu vestimentu si cu siepci de lana de o origine cu siapca rosia, se aretara si stersera uniformele, Santerre agitatorele suburbiloru si fierbetoriulu de bere, singuru densulu inrola doue mii de cei cu vestimentu de lana. Man'a poporului incepea a domni preste a sa terore: ca a eru-

ptu in cuvente cinice si in fapte injurioase in contra regatului. La Grève se mutila—ciungari—bustulu lui Ludovicu XVI, asediatu subtu lamp'a sinistra ce a sierbitu de instrumentu la antaiele crime ale revolutiunei. Candu ore, strigara demagogii, poporulu siesi va face dreptate de toti regii acestia de bronzu si marmure, monumente rusinatorie a servitutei si idololatriei sale? Dela negotiatori se smulsera imaginele Regelui: unii le frangeau, altii le puneau numai o legatore pe ochi in semnulu orbirei imputate principelui. Se stersera tote insemnele, cuventele de rege, regina, Bourbon. Palatiulu-Regale si-pierdu numele si se chiama Palatiulu-de-Orleanu. Cluburile convocate cu iutiela resunau de misicari frenetice. Clubulu Cordelianiloru decretá ca Adunarea Natiunale ar fi inchinatu Franci'a sclaviei candu a proclamatu ereditatea coronei. Acesta potu ca numele de Rege sese supprime pentru totudeaun'a si regatulu se se scimbe in republica; Danton insuffa a sa incumetare si Marat a sa demencia. Sunetele celea mai straine aflara incredintiare si se nimicea unulu pe altulu. Dupre unii, Regele ar fi apucatu drumulu catra Metz: dupre altii, s'ar fi scapatu prein o cloaca. Camilu Desmoulin (I. Demulen) descépta vioimea poporului, precum si form'a cea mai insultatoria a nepasarei sale. S'a afisu pe murii Tuileriloru promiteri de o resplatare pucina pentru aceea, carii aru readuce animalele reu facatorie au necurate care scapara de acolo. In gradina cu grosulu se faceau misicari stravagante. „Poporule, diceau oratorii suiti pe scaune, va fi reu deca Regele perfidu ni-se va readuce; ce vomu face? Elu va veni ca Tersite se ne verse lacrimi grose, de care graiesce Omeru, si noi vomu fi fragetiti. De va reveni, io propunu ca in trei dile se fia espusu spre batjocorire publica, cu mahrama rosia pe capu; ca se fia condusu dupre aceea, dein statiune in statiune, pana la margiuea tieiei, si ajungundu acolo selu scotia cu petiorulu dein regatu.“ Fréron facea a ise vende foile dilei la multime. „Elu s'a departatu, se cetea pe acelea, acestu Rege imbecile, acestu Rege calcatoriu de juramentu! Ea s'a departatu, asta Regina scelerata, carea cu lubricitatea de Mesalina a reunitu setea sangelui ce nimici pre Medicis! Femeia blastemata! furi'a Franciei! tu esti anim'a complotului!“ Poporulu repetindu aste cuvente, latia de in platéa in platéa aste imprecatiuni odiose, ce nutria ur'a si invenina terorea.

XVIII.

La diece ore fu candu despartimentulu si municipalitatea proclamara prein trei lovituri de tunu evenementulu de nopte. Adunarea Natiunale se era adunata; presidentele i-annuncia ca D. Bailly, mai marele Parisului, a venitu sei de scire cumca Regele si famili'a sa se furara dein Tuilerii noptea prein ne-amicii causei publice. Adunarea individuatim fienda inscientiata demai nainte, asculta cuminecatiunea ast'a iatru un silentiu impuitoriu. Se parca ca in astu momentu solene gravitatea periculelor publice i-da un maiestosu sange rece, si ca intieptiunea unei natiuni mari se afla intréga in representantii ei. Un singuru cugetu domnesce cuventele, resolutiunile, actele. A conserba si a apará constitutiunea, inca si pe Regele departatu si regatulu amortitu,

a apucá regenti'a momentana a regatului, a chiamá ministrii, a spedui curiri spre tote caile, a arestá pe fiacine ce ese dein regatu, a visitá arsenalele, a fabricá arme, a tramite pe generari la posturile lor, a intari marginile tiei: aste propusetiuni tote sunt decretate, fara intardiare. Aici nu enici lature derépta, nici lature stenga, nici centru: laturea stenga reuní tote. Se anuncia cá unulu de intre adiutanti de oste trimisi prein D. de La Fayette spre asa respundere propria in contra ordinelu Adunarei, pentru arestarea Regelui, se afla in manule poporului, ce acúsá pe D. La Fayette si al seu Statu-maior de tradare; se tramitu comisari de alscapá. Ajutantele de oste scapatu intra in salonu, elu anuncia obiectulu misiunei sale, Adunarea i-da a douor'a ordine ce sanctioná pre a Dui de La Fayette, elu se departa éراس. Barnave care intru intaritatiunea poporului in contra lui La Fayette vedea cu un periculu mai multu se iniépta pe tribuna: neamicu fiendu pana atunci generariului populariu, fa aperatu cu generositate au cu abilitate in contra prepusurilu acestui poporu gat'a deal alungá. Se dice ca cateva dile dupa aceea Lameth si Barnave, urmandu dupre Mirabeau in Adunare, sentira cá si densulu trebuenti'a cointielegerei secrete cu restulu monarchiei. Se vorbesce despre reporturi secrete intre Barnave si Regele, despre departarea cointielésa, despre mesure mascate; ci aste sunete amblatorie—rumeurs—adoptate chiaru si de la Fayette in Memoriale, nu se adevेरira pe atunci; ele sunt inca dubie si acum., Obiectulu ce trebue se ne ocupe, disa Barnave, este de alegá confidenti'a poporului de acél'a cui se cuvine Elu e un omu asupra caruia misicariile popularie aru voi se provoce ne incedentiari, ce io credutare, ca nu le merita. Se ne asiediámu intre acelea si intre poporu. Netrebue otaria centrale, un braciú spre a lucrá, candu n'avemu decatú un capu de acuetá. D. de La Fayette de la inceputulu Revolutiunei incoce a aretatu scopuri si portare de un cietatianu bunu; e importatoriu, cá se si-conserbe credintulu la natiune. Trebue potere in Paris; ci i-trebue si lini-sce: poterea acest'a sunteti voi carii aveti detori'a se o indireptati.“

Aste cuvente alui Barnave se votára ca textulu proclamatiunei. In momentulu acest'a se anuncia, ca oratorele laturei derepte, D. de Cazalés, e între manule poporului, e spusu la celea mai mari pericule in Tuilerii. Siésa comisari s'au numitu semérgea spre al protége; ei-lu readusera cu sine. Elu se sui pe tribuna, intaritatu de odata in contra poporului de care scapase acum, in contra Regelui, care se lapedá de partisanii sei fara de ai preveni. Eram se flu sferticatu si taiatu in bucati prein poporu, striga elu; si fara ajutoriulu gardei natiunale de Paris, ce mi-marturisí atati'a afectiune...“ La aste cuvente, ce aretara in cugetulu oretorelui regalistu pretentiunea de o popularitate personale, Adunarea se scola si laturea stenga crumpe in murmure., Nu e pentru mine ce io graescu, reprende Cazalés, aceea e pentru interesulu publicu. Io asi face bucurosu victima netareea mea esistencia, si esifacuta victima de multu; ci e importatoriu pentru tota imperati'a ca nici o misicare tumultuosa se nu turbare siedentiele vostre in momentulu criticu in care ne aflamu, si intru urmare, io spriginescu tote mesurele de ordine si de potere ce se voru decretá.“ In fine, la pro-

pusetiunea mai multoru membre, Adunarea decide ca in neffienti'a de facia a Regelui ca trage la sine tote poterile, ca decretule ei prein ministrii nemediulocitu voru se fia date esecutiunei, fara se ttebuésca sanctiune si acceptare. Dictatur'a e apucata cu o mana firma si prompta prein Adunare; ea se dechiara in permanentia.

V A R I E T A T I.

Vienna, 13: 25 Mart. Negotiale societatei de corabii de abure pe Dunere si-luara si in anulu trecutú ointendere imbucuratoria. Numerulu calatoriloru transportati facea 790,851 si asia cu 113, 145 mai multi ca in anulu 1845, ér' pondulu negotialoru tramise 1 mill. 531 centenari. Numai sum'a tramiteriloru de bani scadiú la 481,813 fl. c. m. Venitulu curatu pre anulu 1846, scotiendu afara valorea corabieloru siésa-pro-cento, face 348, 489 fl. Dunerea de giosu éراس aratá un micu deficit de 4375 fl., candu de in contra venitulu Dunerei dein susu (intre Linz si Segedinu) cu totulu face 552,864 fl. c. m.

— Lincoln in Anglia, in 18 Mart. se cercá a-supr'a mortii unei femei, ce au urmatu dupa o insufflare de eteru de puciosa si o lucrare chirurgicala. Dupa acea cercare scaunulu juratiloru pronuncia: cumca Anna Parkinson muri de aborulu eterului ce ise dede al resufia spre miciorarea duroriloru suptu o operatiune chirurgicala;—si cá mortea nu fu rezultatulu nici al operatiunei nici al ori carii cause. Acesta judecata nu va serespandesca indoeli a-supr'a eficacitatei acestei descoperiri pretioase pentru omenime, ci numai va se destepte pre omeni aluá aminte mai bine la scopulii ce potu se intempine.

— Domnisior'a Carolina Herschel, sor'a si colaboratrici'a renumitului astronomu cu acél'asi nume serbá in 16 mart. dioa aniversaria a nasterii sale in al 97lea anu al vietii la Hanovera. Ea inca cu tote betrinetiele si neputentiele impreunate cu acelea, inca in tote dilele se ocupa pe mai multe ore cu lucrari astronomice, ce iau fostu desfatara in tota viati'a ei; si nuarare ori se templa de petrece noptea intrega in observatoriu, ce si-l'au construitu de asupr'a casei ce locuesce. Activitatea spiritului ei inca e de mirare. Cu acesta ocazione Regelei tramise complimentele sale, ér' principele regiu si principés'ai fecera visita. Principés'ai doná un scaunu cu spate, a caruia spate erau cusute chiaru de man'a principésiei, ér' ministrulu Prusiei ii transpuse dein partea monarchului seu monet'a cea mare de auru pentru laturea scientieloru.

Viena. Nou surogatu de pane. Un anume Pollak aflá, cá de in turt'a de sementia de inu macinanduo, apoi mestecanduo cu multa apa, scuraanduo, si remasiti'a frementanduo, asia pane se pore face, catu si pe mesele domniloru inca se afla—dereptu noutate. Un centenariu de pane de sementia de inu asia facuta custa 1 fl. b. b. Se pore cercá.

Pretinlu bucateloru.

In piatintu Blasintui, Joi 17 Apr. in c. m.

Grâu curatu, 1 fl. 8. xr.	mestecatu — 50 xr.
Secara, — — — 50 xr.	Cucuruzn — 36 xr.
Alacu — — — 16 xr.	Ovesu — 24 xr.